

EN TIDNING FRÅN KRIS, KRIMINELLAS REVANSCH I SAMHÄLLET • # 4 2021

VAGGEN UT

SPÖKLIK STÄMNING MED
MYCKET GODIS

SOCIONOMDAGARNA

KRISDAGARNA

FRÅN KNACKSPRÅK TILL
GANGSTERRAP

GRIPEN INDUSTRI & INVEST AB

BOX 49 641 21 KATRINEHOLM

HSB – där möjligheterna bor

Svenska kyrkan

KATARINA FÖRSAMLING

**Kvänum
Energi**

MIKA S

MEDITEK

Medicinsk utrustning

SKOLBERGA HVB

Den trygga vägen mot en
självständig framtid

Skyddsvärnet

Blixtjobb

STENDAHL'S BIL

**ÖVERTORNEÅ
KOMMUN**

4 2021

VÄGEN UT

VÄGEN UT ISSN 1651-4254

Utgivare: KRIS Riksförbund

Ansvarig utgivare: **Germy Woldu**

Redaktör: **Yvonne Strömberg**

Layout: **Yvonne Strömberg**

Omslagsfoto: iStock

Tryckeri: **Norrköpings Tryckeri AB**

Medlemsutskick: **KRIS Riksförbund**

Företagsannonsering och prenumeration:

Team Work Trading AB

Kontakta **VÄGEN UT**:

Gröndalsvägen 194 • 117 69 Stockholm

e-post: redax@krisvagenut.se

Hemsida: www.krisvagenut.se

4 LEDARE:

Den Svenska behandlingsmodellen ger inte ett värdigt liv.

6 SPÖKLIG STÄMNING MED MYCKET GODIS!

KRIS i Södertälje firade halloween.

8 SOCIONOMDAGAR PÅ ÄLVSJÖMÄSSAN

En coronaanpassad mässa där vi informerade om KRIS verksamheter.

12 KRISDAGARNA - VAD HÄNDER?

Att utveckla en organisation är något vi gör tillsammans.

16 VI ÖNSKAR ANITHA LYCKA TILL VID PENSIONERINGEN

Anitha har varit en viktig del på våra kontor, nu slutar hon.

17 FRÅN KNACKSPRÅK TILL GANGSTERRAP

"Förbrytarspråkens" ursprung.

19 ÄR EN SMÖRGÅS EN MACKA?

Spelar det någon roll vilka ord vi använder och hur vi uttrycker oss?

21 KRIS HEDRAR NARKOTIKANS OFFER

Vid ljusmanifestationen på Sergels torg och i Västerås hedrades offren med tal och ljusständning.

24 KORSORDET

LEDARE

SVENSK MISSBRUKSBEHANDLING ÄR INTE VÄRD ATT KALLAS BEHANDLING

Det är inte längre droger som heroin som dödar våra ungdomar, utan det är läkemedel, som blandas med andra både illegala och legala droger och mediciner, ofta förskrivna av läkare.

Narkotikadödligheten har varit uppemot 900 personer årligen, men året som gått har de siffrorna minskat till 500 dödsfall. Många av överdoserna är kopplade till läkemedel som är narkotikaklassade. Sverige har högst andel dödsfall bland missbrukare i EU.

Tidigare har Folkhälsomyndigheten sagt att det kunde bero på att vi inte hade tillgång till läkemedelsassisterad behandling (LARO) i den grad som skulle behövas för att minska dödsantalet. Idag finns det över 100 LARO-mottagningar runt om i landet.

Missbruket idag är inte som det varit tidigare. När jag själv gick på LARO-programmet var det för att jag missbrukade heroin. Jag hade provat på flera behandlingar och när samhället tyckte att de tömt ut de resurser som jag var villig att ta emot, först då kunde jag beviljas metadon. När sidomissbruket fortsatte fick jag prova på subutex. När inte det heller hjälpte eftersom jag fortsatte att missbruka och inte kunde få rätsida på mitt liv blev jag utskriven från programmet.

I dag så är det inte ett substitut för före detta heroinister. Det var ändå det som var tanken när man började behandla heroinister med metadon. Från början var det inte lätt att komma in i metadonprogrammet, utan det krävdes en lång dokumentation av ett tungt heroinmissbruk.

Sedan kom subutex som skulle vara en antagonist. Man skulle inte kunna knarka när man tog subutexen. Det vill säga att om man tog heroin så fäste det inte. Det man gör som missbrukare då är att man blandar med lugnande så som benzodiazepiner. Först då blev man utkastad från teamen för då ansågs man inte motiverad att sluta missbruka.

Men idag kan du missbruka hur mycket du vill. Den enda konsekvensen blir att du behöver hämta ut din medicin varje dag, även på helgen, i stället för att få med sig en ranson hem för helgen.

Jag skulle säga att vi har en misslyckad behandling för människor som är fast i ett missbruk. Det som behöver att göras är att se till att alla som är inskrivna i LARO också ges en möjlighet till ett liv värdigt att leva. Det vill säga klarar de inte av att hålla sig till sin föreskrivna medicin, utan fortsätter att missbruka, så borde vi väl förstå att det inte fungerar.

Tänk er att livet kretsar kring att gå upp på morgonen, gå till teamet för att ta din medicin och sedan inte ha något annat planerat för hela dagen. Det är klart att livet känns meningslöst för den som lever så.

Jag skulle vilja påstå att majoriteten av de som går på de olika teamen och tar medicin som är narkotikaklassad har det precis på det sättet, som jag

hade. Det är inte längre droger som heroin som dödar våra ungdomar, utan det är läkemedel, som blandas med andra både illegala och legala droger och mediciner, ofta förskrivna av läkare.

*Germay Woldu
Ansvarig utgivare och
ordförande RIKSKRIS*

Foto: Baldur Bragsson

HAPPY HALLOWEEN

SPÖKLIK STÄMNING MED MYCKET GODIS!

Det blev tävlingar, lekar och massa godis i en spöklik stämning när KRIS och Unga KRIS Södertälje i samverkan med Södertälje kommun bjöd in till halloweenfirande.

Text och foton: Matthias Mattsson

Stora som små. Det var många glada ansikten i den blandade skaran gäster på Övre Torekällgatan i Södertälje, fredagen den 29 november. Eller ja, vissa ansikten såg man inte. De var bakom masker föreställandes spöken, clownen, dödskallar och annat läskigt och mindre läskigt. Allt som tillhör Halloween.

Huset var väl dekorerat i orange och svart och otäcka prylar som hämtade ur skräckfilmer. Ingen gäst gick hungrig när de bjöds på pizza, dricka, tårter med halloweentema och godis.

Ur högtalarna strömmade passande musik som Ghostbusters, Thriller,

Monster Mash med flera sånger. Och efter att Jacob Fraiman välkomnat gästerna samlades alla barn framför scenen för en danslek. Den som rörde sig när musiken stannade var ute.

Masker lånades ut till de som inte hade och en "sminkhörna" sattes upp för de barn som ville vara vita som spöken i ansikten eller ha en gnuggtatuering i form av sår eller liknande.

Eftersom så många var utklädda passade det bra med en maskerad-tävling för barn och vuxna. "Ettan" fick varsin biobiljett. Ettan, tvåan och trean av barnen fick varsin döds-kalle med godis. För de vuxna som inte fått

pris kastades Unga KRIS-tröjor ut till publiken.

Sedan blev det fiskdamm, som givetvis var en uppskattad aktivitet bland de små barnen. Mycket godis blev det ju i slutändan.

Hela veckan hade man förberett arrangemanget och allt som allt blev det ett riktigt lyckat halloweenfirande. Detta tack vare ett bidrag från Södertälje kommun och mycket arbete från KRIS och Unga KRIS Södertäljes medlemmar samt föreningens praktikanter. Alla som deltog kände nog att det var en riktig "happy halloween". ■

JAKOB FRAIMAN HÄLSAR ALLA VÄLKOMNA TILL FESTEN

Vårt hjärta slår för
allas lika värde!

Lena Nordström

SOCIONOMDAGARNA 9-10 NOVEMBER PÅ ÄLVSJÖMÄSSAN

KRIS ställde ut på Socionomdagarna och berättade om KRIS Stockholms öppenvårdsbehandling, vår nya värdegrund, Våldets ansikten och det arbete som bedrivs runt om i landets KRIS föreningar.

*Text: Ali Reunanen
Foton: Joakim Berndes*

I ledningsgruppen har vi diskuterat hur viktigt det är att KRIS syns i olika sammanhang för att visa att vi gör ett bra arbete, att vi är en tillgång och att vi behövs i samhället.

Ett tillfälle att visa föreningens arbete är under Socionomdagarna. Tillsammans med KRIS Stockholm bestämde vi oss för att visa upp deras nya arbete med öppenvårdsbehandling och RIKSKRIS att visa vår nya värdegrund Jämställdhet och givetvis projektet Våldets ansikten.

Vi fick möjlighet att boka en bra plats i Älvsjömässans hall. På måndagskvällen riggade vi utställningsplatsen med tre roll-ups, ny uppdaterad logga, massor med flyers för utdelning och naturligtvis en stor skål med godis, vilket som regel alla utställare har.

Det var en Corona anpassad mässa med väl tilltagna utställningsplatser och begränsat antal besökare. Innan vi fick komma in i hallen möttes vi av personal som antingen tog antigenester eller kontrollerade vaccintyg.

På tisdagsmorgonen träffades Lena Nordström, Gernay (Gibbe) Woldu och Ali Reunanen för att finnas tillhands vid öppnandet av konferensen.

Det märktes att Gibbe och jag ställt ut flera gånger tidigare. Lena som var med för första gången hade energi för hela KRIS. Hon gjorde ett fantastiskt arbete och hann med att besöka andra monterar samtidigt som hon marknadsförde KRIS. Lena berättade både om KRIS organisationsförvandling och presenterade Våldets ansikten och podden, men också om KRIS verksamhet, Stockholms lokala arbete, och vår nya värdegrund Jämställdhet.

Det var inte många som kunde passera vår monter utan att Lena fångade upp dem. Med ett härligt leende och fina ord fick hon dem att bli intresserade av vad vi gör. Om inte det hjälpte så hade hon med sig godisskålen som alltid fick den mest svårflörtade att bli intresserad.

Många kommuner, regioner, politiker, psykiatrin, rättspsyk, skolor, behandlingshem, självhjälpsorganisationer, vårdhem och massor med olika företag som visade intresse för vår verksamhet. Många ville veta hur det går för KRIS idag. Det var skönt att få berätta att det går bättre än någonsin. På tisdagens eftermiddag anslöt Sara Woldu till vår monter. Då fick vi möjlighet att samtala med arrangörerna som visade stort intresse för >>>

KRIS och vår verksamhet. Det finns nog goda förutsättningar för att KRIS att hålla i något av föreläsningsspasen vid nästa års Socionomdag.

Under onsdagen var Gibbe upptagen med annat och Joakim Berndes anslöt i hans ställe till montern. Förutom att stå i montern tog han många foton till tidningen. Joakim är också en person som trivs på mässor. Där får man möjlighet att mingla, träffa både nya och gamla bekanta och på så sätt sprida information om allt arbete som görs inom KRIS.

Trots att det inte var så många utställare och begränsat med besökare var det en lyckad konferens. KRIS gjorde ett fint avtryck "paketerat" på ett lite annat sätt än vad vi brukar. Denna gång prydligt klädda med skjorta och kavaj. Ett stort tack till alla som var med och hjälpte till för att detta skulle bli möjligt.

*Många kramar från ett nöjt gäng!
Lena, Sara, Gibbe, Joakim och Ali*

Tränings- och referensboende med förstahandskontrakt

Behöver du en ny start?

Då är kanske vårt tränings- och referensboende något för dig.

Denna boendeform vänder sig till vuxna personer som är hemlösa, riskerar hemlöshet eller vistas på korttidsboende men som har svårt att komma vidare till en egen bostad. Vi tar emot kvinnor och män, ensamstående eller som par med olika fysiska eller psykiska hinder samt tidigare/ avtagande missbruksproblematik.

Våra boenden är självhushåll i egen lägenhet men med ett förstärkt stöd. Man får mycket stöd som sedan gradvis trappas av. Vi motiverar och hjälper dig att finna rutiner som gör att vardagen fungerar så att du själv kan ansvara för inköp, tvätt, och städning. Vi vill att du skall känna sig trygg med boendet och att samspelet med vår personal skall fungera. Vi hjälper dig att söka en egen lägenhet. Lyckas vi inte finna en egen lägenhet efter placeringens slut då erbjuder vi dig ett förstahandskontrakt hos oss.

Vi tar endast emot placeringar via myndigheter, till exempel en socialtjänst.

Vill du få plats hos oss? Kontakta oss så berättar vi mer.

Curbo Sverige AB
www.curbosverige.se
info@curbosverige.se
0720-644389

 CURBO SVERIGE AB
- Boende som gör skillnad

*God Jul och Gott Nytt År
önskar vi alla våra
sponsorer!*

ADVOKATFIRMAN

HARTWIG

GRIPEN INDUSTRI & INVEST AB

BOX 49 641 21 KATRINEHOLM

Sparbanken
Nord

**NORRLANDS
GJUTERIET**

HBK

HAMMARBY BYGG & KONSULT AB

Israelssons
Bygg AB

Svenska kyrkan
VÄSTERMALMS FÖRSAMLING

CURBO SVERIGE AB

- Boende som gör skillnad

Sparbanken
Skåne

Svenska kyrkan
OCKELBO FÖRSAMLING

SCA

Daisy's
Place

Räkmacka

Kaffe

Hembakat

Vid Göta kanal i Lyrestad

KRIS DAGARNA – VAD HÄNDER?

Arbetet med att utveckla KRIS som organisation fortsätter. Att träffas på KRIS-dagar är en metod för att så många som möjligt ska vara delaktiga i utvecklingsarbetet. Vi har nu genomfört fyra gemensamma samlingar där vi arbetat med viktiga frågor för framtiden.

Text: Ali Reunanen

Foton: Matthias Matsson

Efter vår riktigt häftiga första träff i september 2020 på båten Vindhem åkte vi alla hem med en känsla av att vi är starkare tillsammans och att vi nu påbörjat någonting nytt och väldigt speciellt. Vi tror att alla åkte hem med hopp om att vi tillsammans kan bygga en Vi-förening som vi inte tidigare haft.

För att hålla energin uppe efter första träffen beslutade vi på grund av covid-19 att träffas via ett ZOOM möte. Vi var ungefär 20 stycken som deltog i mötet. Ärligt talat hade vi svårt att få ett digitalt möte att bli som ett riktigt möte, där vi förutom de planerade passen, även umgås och har de där fina samtalen vid sidan om. Samtalen där vi lär känna varandra och delar erfarenheter. Det var ändå viktigt för föreningen och deltagarna att vi träffades och fick möjligheten att följa upp arbetet som påbörjades på båten. Detta ska sedan föras till lokalföreningarna, vilket flera av deltagarna också hade gjort.

Hösten 2021 höll vi vår andra fysiska träff. Det kändes skönt att kunna bjuda in till en riktig träff den 3–5 september på Good morning hotell i Hägersten, Stockholm.

Vi var 36 personer som under ett par dagar fick möjligheten att träffas, umgås och processa ett antal ämnen som; Traditionerna, Våldets ansikten, Jämställdhet, KRIS logotype m.m.

Första samlingen blev som vanligt en presentationsrunda och därefter tankar och funderingar om de kommande dagarna. Några berättade om känslor och upplevelserna från träffen i september 2020.

Traditionerna

Traditioner kan enligt deltagarna vara det som kan leda föreningen i den dagliga verksamheten. Traditionerna kan också hjälpa oss med var vi hoppas kunna vara i framtiden – att KRIS får en vision, en riktning som visar var KRIS är om 5–10 år.

Vi gjorde arbetet i grupp och alla var engagerade i diskussionerna. Det gjorde att alla blev mer insatta

i traditionerna och hur viktigt det är att förstå att det vi "sätter i väggar" i våra föreningar, också är det som kommer att leda verksamheten framåt.

Jämställdhet

Sedan hade vi ett viktigt grupp-arbete med vår nya värdegrund Jämställdhet. Alla är enade om att värdegrunden är viktig för föreningen. Arbetet gick ut på att formulera texten som kommer att finnas på våra tavlor i föreningslokalerna.

Det var viktigt att alla var med och fick möjlighet att bli lyssnade på. Det visar hur vi i KRIS kommer att arbeta mot en Vi-förening där jämställdhet

genomsyrar hela verksamheten och att allas röster är viktiga.

Vi-känsla

En viktig del av dessa träffar är att lägga tid på "teambuilding" där vi också får möjlighet att leka lite. Gibbe ledde "Maffia" som är en riktigt rolig lek som passar oss före detta kriminella. En del gick in för leken mer än andra, vilket ledde till många skratt och roliga diskussioner.

Ny logotype

En nyhet som behöver lyftas är att det stora förändringsarbete som hela KRIS gör just nu. Därför kom frågan upp om KRIS kanske ska byta logotype när vi gör ett så stort arbete med föreningen.

Vid samlingen blev svaret ett rungande ja till byte av logga. Så riksstyrelsen kallades till ett extra styrelsemöte med enda frågan om byte av KRIS-logga. Mötet beslutade att arbete med bytet ska ske under 2021–2022.

Våldets ansikten

Sista arbetspasset hade vi på söndagsförmiddagen. Sara och Lena ledde passet om Våldets ansikten som blivit en riktigt stor framgång inom KRIS. De beskrev olika sorters våld som fysiskt, psykiskt, sexuellt, materiellt, latent med flera. Även de andra kvinnorna som är med och arbetar i projektet presenterade sig. Projektet finns idag i Stockholm,

Sundsvall, Gävle och Göteborg. Vi hoppas att det ska få möjlighet att fortsätta och spridas till fler städer i landet.

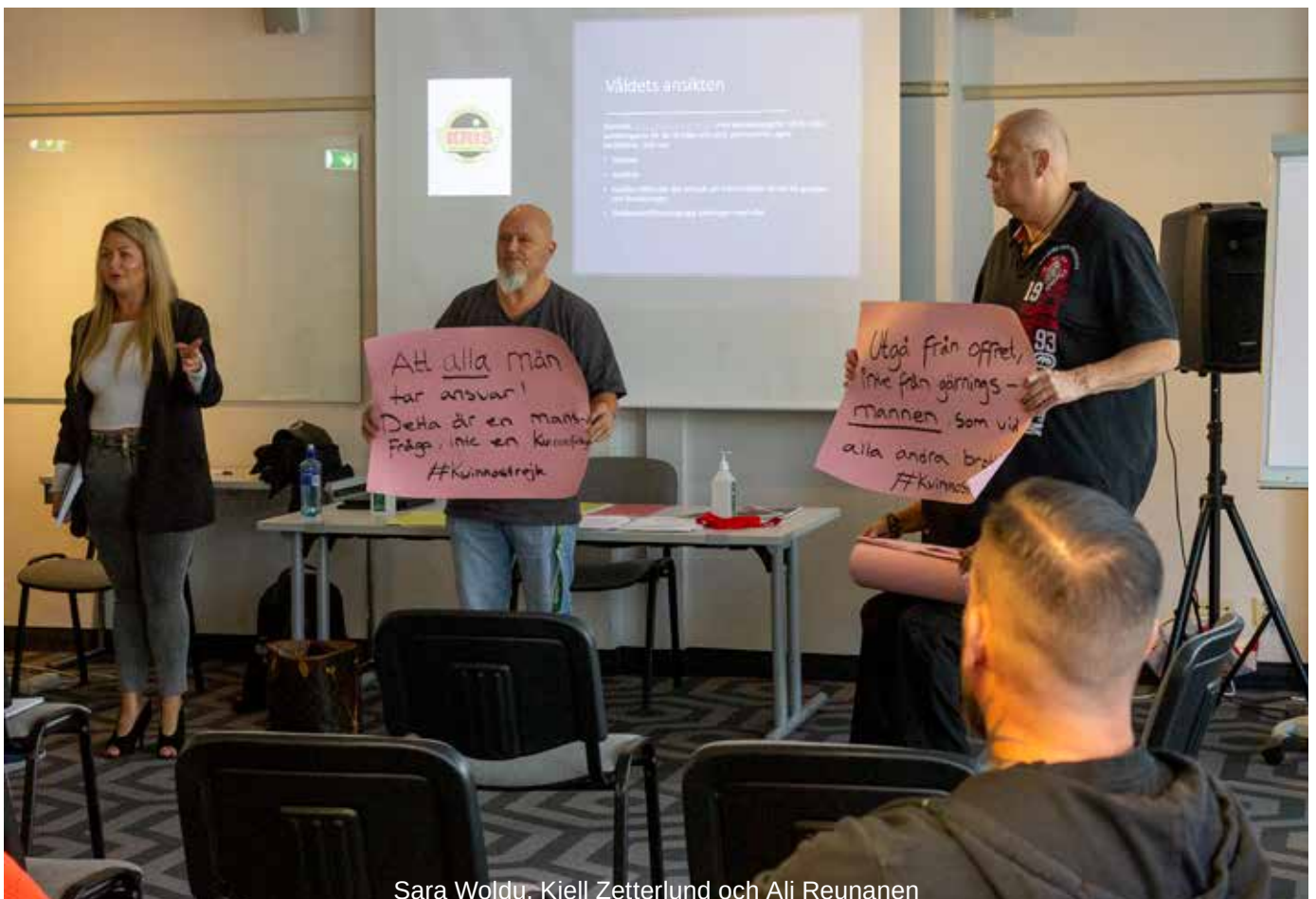
Sammanfattningsvis kan sägas att under de tredje KRIS-dagarna har flera viktiga arbeten med KRIS-föreningens utveckling genomförts:

- gruppen har arbetat med KRIS traditioner,
 - text och förankring av värdegrunden Jämställdhet har gjorts,
 - kunskap och arbete med Våldets ansikten har genomförts,
 - KRIS har beslutat att byta logotype.
- Vi är stolta över det arbete som vi tillsammans har gjort under dessa tre dagar. >>>

Sara Woldu och XXXX

Sara Woldu, Kjell Zetterlund och Ali Reunanen

Tiden går fort och i slutet av november var det dags för de 4:e KRIS-dagarna. Vi var 27 deltagare, varav sju-åtta personer var med för första gången. Två av de nya var från Stockholm. De ska starta Unga KRIS Stockholm, vilket verkligen har saknats.

Fredag

Efter uppmaningen från förra träffen började vi arbetet med den nya loggan. Det hade redan kommit in ett par förslag. Efter en föreläsning med Joakim Berndes delades vi in i fyra grupper och bollade ideér kring ledord som färger, typsnitt med mera.

En första bild av en ny logga började växa fram. Flera av deltagarna tyckte att det vi kommit fram till var klart att börja användas. Joakim förklarade att byta logotype är en lång process. Det var roligt att se engagemanget och delaktigheten hos hela gruppen.

Fredagen avslutades med en fin kvällsrunda. KRIS Sundsvall hade ordnat sponsring från Cura med tyngdtäcken. De passar många av oss på KRIS då flera har funktionsvariationer som kan ge sömnproblem. God sömn är en viktig komponent när vi börjar tillfriskna från ett destruktivt liv med missbruk och kriminalitet. Ett stort tack till Cura och KRIS Sundsvall!

Lördag

Lördagen började med KRIS policy och arbetet gentemot Kriminalvården, anstalter, häkten och frivården. Det blev en genomgång punkt för punkt. Vid varje punkt blev det en frågestund och diskussion. Det kändes som att alla var väl medvetna om vem, vad, hur och varför vi ska utveckla och få i gång en bra och trygg anstaltsverksamhet.

Lördagen hade också utrymme för gemenskap. Hela gruppen fick njuta av ett julbord på Josefinas restaurang på Djurgården. Senare på kvällen lekte vi även denna gång maffia, vilket alltid är lika roligt. Och det är alltid några som vill leka mer än en gång, medan andra behöver sömn för att orka med ytterligare en dag. Ett stort tack till Gibbe som ledde leken och till alla som var med och lekte med både kropp och själ!

Joakim Berndes

Lilly Malmsberg, Billy Nilsson, Germay Woldu och Sara Woldu

Germay Woldu

Söndag

På söndagsmorgonen gav Sara Woldu och Lena Nordström en föreläsning kring Våldets ansikten. Därefter blev vi uppdelade i smågrupper och vi tilldelades var sitt avsnitt av podden att lyssna på (en podd som ligger ute där poddar finns). Därefter diskuterade vi kring frågor om känslor, igenkänning, tankar med mera.

Avslutningsvis tackar vi alla som deltog och delade med sig av sina liv och erfarenheter på ett utvecklande och konstruktivt sätt. ■

STIL

Personlig assistans och politisk påverkan

ICA *Supermarket*
Skogås

Svenska kyrkan
KATARINA FÖRSAMLING

VI ÖNSKAR ANITHA LYCKA TILL VID PENSIONERINGEN

Foto: Privat

Anitha kom till KRIS Stockholm 2014 och gick sedan över till RISKKRIS 2017. Hon var lite blyg och tystlåten, men med ett hjärta så stort. Hon har under hela denna tid arbetat med administration på kontoren och varit en viktig del på våra kontor. Anitha har varje morgon kommit med sin lilla väska och ett leende. Inte har det funnits några bekymmer heller utan

med en stor tro och tillit till sig själv har hon mött våra utmaningar med ro.

Vi passade på att prata med Anitha inför pensionen och så här sa hon.

Vad har varit det bästa med KRIS?

– Jag fick väldigt mycket kärlek av er och varma kramar. Jag kunde se hjärtat i alla som var på KRIS. Jag kände verkligen värmen när jag var där. Det var väldigt viktigt för mig och jag kände mig värdefull och accepterad.

Vad kommer du att sakna?

– Jag kommer sakna värmen och kärleken med er alla.

Kan du berätta det bästa minnet du har från din tid på KRIS Stockholm och RIKSKRIS?

– Mitt bästa minne är en kille från Syrien, hans förvandling var otrolig. Många har inte tålamodet att göra en livsförändring. Många kommer väldigt slitna och blir så fina människor i KRIS. Var och en har gjort något stort

i sina liv och det kommer jag alltid att minnas. Och den andliga sidan i KRIS har alltid varit fin. Min tro på Jesus accepterades väldigt fint hos er.

Är det något annat som du vill berätta.

– När jag började på KRIS var det så fint med alla morgonmöten. Alla kunde berätta om sina liv och vi kom varandra närmare. Dessa möten helade mig och mitt hjärta. Det var en lättnad att kunna ventilera bland människor som jag tyckte om. Vi kom från olika situationer men enades på KRIS. Det som var så fint hos dig var att du satte värde på mig och oss kvinnor. Inget var självklart att vi kvinnor skulle göra utan du såg det som att alla kunde göra saker i köket till exempel och städat.

Det kommer att bli väldigt tomt utan Anitha och vi önskar henne lycka till i framtiden och hoppas att hennes pension kommer ge henne nya mål i livet.

Vid pennan Joakim Berndes

FRÅN KNACKPRÅK TILL GANGSTERRAP – ”FÖRBRYTARSPRÅKENS” HISTORIA

Länge har kriminella haft en egen slang avsedd att undanhålla information från resten av samhället. Med tiden har kriminaliteten förändrats och även det så kallade ”förbrytarspråkets” funktion.

Text: Matthias Matsson

Olika grupper talar olika sorters slang. Ungdomar talar en sorts slang, personer som arbetar med ett visst yrke en annan, sen finns det vissa som talar slang för att de vill dölja vad de gör för omvärlden. Förr hade till exempel sotare ett ”hemligt språk”, *knoparmojet* och västgötaknallarna *månsing*. Fokus för denna artikel kommer vara kriminella och narkomans språk, som av naturliga skäl haft anledning att dölja sin verksamhet.

Men först kan man fråga sig vad som är slang? Tja, det är ord som oftast inte står i ordböcker. Man kan säga att det är ord vi inte använder i ”vårdat språk”, men gränsen kan vara hårfin. Är *godis* slang? Man kan ju säga ”godsaker”, men är det verkligen någon som gör det? Så vi kan säga att något entydigt svar på vad som är slang finns inte.

När det kommer till kriminellas slang har man använt olika begrepp. Man har talat om ”förbrytarslang” och fängelseslang, men även *argot*. Den senare termen används sparsamt i svensk språkforskning, men är mer synlig i sociologiskt, etnologiskt och kriminologiskt perspektiv. Det är den term vi använder i denna artikel.

Argoten uppstod i andra hälften av 1800-talet, när skam-, kropps- och dödstraff fasades ut mot

fängelsestraff. Tidigare hemliga språk, som nämnda månsing och knoparmojet, gick nu upp i förbrytarjargongen.

För att bevara hemligheter använde man liknande språkliga metoder som sotarna och knallarna. Man bytte ut ord genom att använda lånord eller metaforer. På så vis har vi *gol/gola* (skvallra, ange) från romani (skrika) och *tjack och intjack* (inbrott) från månsing (vara). Tjacket, som alltså egentligen hade en hederlig innebörd, är en för det traditionella förbrytarspråket karakteristisk eufemism (förskönande omskrivning). En annan är *kamma* (romani: ha; få) för att stjäla.

Argoten har en komplex historia, då den utöver de hemliga skråspråken har kopplingar till både resandefolkets romani och landstrykarnas rodi, eller rotvälkska. Uppteckningar och forskning kring dessa språk gick mycket ihop under 1800-talet och början av 1900-talet och termer användes synonymt.

Herman Palm, fängelsepredikant vars insamling av fångarnas hemliga ord publicerades 1910, använder, likt fångarna själva, månsing som synonym för argot. De gamla knallarnas språk benämner han *äldre månsing*. >>>

Långholmens fängelse 1910
Foto: Okänd/Stockholms Stadsmuseum

Palm redogjorde förövrigt för fångarnas knackspråk. Genom cellväggarna "talade" man med varandra genom att låta varje knackning, motsvaras av en bokstav.

Med tiden började dock vissa forskare att försöka reda ut begreppsförvirringen och romani har av naturliga skäl inte längre en kriminell stämpel. Gerd Carling, docent i lingvistik, med särskilt intresse för romani, förklarar bakgrunden kring varför det fanns så många romaniord i förbrytarspråket. Det handlar om att utöver svenskan har det inte funnits så många språk att välja mellan, än just romani. Åtminstone i vissa socioekonomiska områden.

– Det har med tillgängligheten att göra. Att romer rört sig i samma områden i storstäderna, säger Gerd och pekar på att det språkliga utbytet på landsbygden inte var lika utvecklad, eftersom romer inte levde lika integrerat med majoritetssamhället.

2001 intervjuade Gerd interner på Kumla och Hall om kunskapen kring traditionell argot. En observation hon gjorde var att ju längre tid man suttit inne desto fler ord kunde man. Även åldern spelade naturligtvis in i vilka ord man kunde.

Gerd säger också att den traditionella funktionen av argot försvunnit med den yngre generationen: att undanhålla information genom en stor omväxling av ordförrådet då rättsväsendet snappar upp kodorden.

– Nu tror jag det mer har att göra med att man är en gäng, att man är någon att lita på, säger Gerd.

Den funktionen fanns även i äldre argot. Ulla Bondesson, som 1970 gjorde en studie där hon testade kunskapen i argot hos eleverna på en ungdomsvårdsskola för flickor, beskriver att argoten även har en social funktion och "diagnostisk funktion" det vill säga att "testa" en individs grupptillhörighet.

Något som angränsar argoten är drogslangen, inte bara för att narkotika är kriminellt, utan för att narkomaner ofta rör sig i kriminella miljöer.

Den traditionella argotens eufemismer går igen i narkomanens sätt att kalla sprutan pump, kanylen spik och så vidare.

Språkbruket förändras givetvis också när kriminaliteten förändras. Med mc-gängen har nya termer kommit. Vissa termer är specifika för vissa gäng, medan andra är återkommande, såsom ledarrollen president, inskolningsfasen hangaround och provmedlemmen prospect.

Numera har också den grova brottsligheten krupit ned i åldrarna. Ungdomar kan tala om "att bröstna en 4 för att bli en 100 gubbe." Bröstna kommer från gymmens bröstövningar, men blir i detta sammanhang att "härda ut." Man är beredd att sitta fyra år på sluten ungdomsvård för att bevisa sin lojalitet.

Många av orden är hämtade från populärkultur, inte minst gangsterrap, men även från invandragruppers hemländer.

Att tala "Rinkebysvenska" i allmänhet har inget med kriminalitet att göra, utan här avser vi bara de ord kriminella och narkomaner använder.

Det ska också sägas att bland ungdomar är det trendigt att använda ord från den kriminella miljön. Gangstarappen är en av de populäraste musikstilarna just nu. I rapparna 1.cuz och Greekazos låt Försent (titel-spår till tv-serien Snabba Cash), hittar man rader såsom denna:

"Min bror är tusengubbe, inte hundring (Inte hundring)

Du blir lämnad med ett håll som ett donut, ugly money

Men mina fucking pengar, de fick en glow-up

Stashet gick i puberteten, den blev thick

Aina sätter på blå för jag sitter på vitt Svär, du ska lyssna om min broder säger "sitt"

"Tusengubbe" blir i sammanhanget rent stilistiskt en medveten överdrift, någon som är till och med mer pålitlig än en hundragubbe. På detta sätt kommer nog många ungdomar ur den breda allmänheten ta till sig nya ord. Något som kan jämföras med de kontrollgrupper Ulla Bondesson gjorde med i sin studie under 1970-talet. Det var betydande skillnad i kunskapen mellan flickorna på ungdomsvårdsskolan och elever/studenter på enhetskola och universitet.

Det är dock inte första gången ord från denna sfär tar plats i poplärkulturen. Äldre exempel är Kal P. Dals "Jonnie vad gör du?" där ett inbrott slutar olyckligt för huvudrollfiguren Jonnie. Eller varför inte Nationalteaterns "Kolla Kolla", där temat är narkomani och kriminalitet och vi hör rader som "Sälja av ett parti" och "...meckar sig en redig [holk]".

Det ska även sägas att ord från slang, till slut kan hamna i allmänspråket. Lack och knegare som Ulla Bondesson på sjuttioalet ansåg vara argot, måste väl numera betraktas som allmän slang.

En skillnad mot de äldre exemplen är att flera av gangsterrapens artister faktiskt rör sig i gängkriminella miljöer. Detta aktualiserades i och med den tragiska dödsjutningen av Nils "Einár" Grönberg i oktober. Ett öde han delar med flera amerikanska artister, från slutet av 1980-talet och framåt. Detta väcker frågan hur man ska ställa sig till slangen när man bestämt sig för att göra en förändring av sitt liv? Läs mer på sid. 19–20. ■

1.cuz och Greekazo

Foto: Frankie Fouganthin/Creative commons

ÄR EN SMÖRGÅS EN MACKA?

Text: Matthias Matsson

När man lämnar den kriminella livsstilen får nog många ett nytt förhållningsätt till språket från den kriminella miljön. Ska man överge orden eller går de att använda, men på ett annat sätt? Och hur ska man förhålla sig till gangsterrapen?

”

*Vem är jag utan vapen
Vem är jag utan kokset
Jag känner mig sjukt naken
Det är många som förrått en
Vem är jag utan subben
Vem är jag utan laro
Jag bröstar Nike air Max
Och byxer som är cargo*

Foto: Jonas Malmström

”Ferre” kommer från ett socialt utsatt område, ur narkotikamissbruk och har länge bott på SiS-ungdomshem (institutioner för ungdomar med psykosociala problem, såsom kriminalitet och missbruk). Han visar upp en dikt han skrivit som berättar om kriminalitet, narkotikamissbruk och att lämna en destruktiv livsstil.

*”Har alltid vart placerad
Jointen inhalerat
Nu kanske väntar jag på straff
Ska jag va på pavven
eller sitta isolerad”*

Nu är Ferre 24 år och en viljekraftig ung man som lämnat drogerna bakom sig. Han säger att han vill att alla ska kunna relatera till dikten, men också förstå. Ferre är medlem i Unga KRIS och har varit verksam inom socialt arbete.

– Det är väldigt svårt att komma ut och börja ett nytt liv. Jag vill att folk ska förstå vad det är man möter om man ska börja om, säger han.

Vissa av orden känner ni kanske igen såsom, ”koks”, ”subben” och ”pavven”, men de kan vara svårare för den bredare befolkningen. Vilket också är själva tanken med dem, som du kan läsa om på sid. 17–19.

När man lämnat kriminaliteten och missbruket får kriminellas och missbrukares slang en ny innebörd och ger upphov till reflektion. Något som

får ett bredare genomslag nu i och med diskussionen som uppstått kring gangsterrapen. Diskussionen grundar sig i hyllandet av Yasin Byn, och senare dödsdjutningen av Nils ”Einár” Grönberg.

Kopplingen till kriminalitet blir tydlig i gangsterrappens texter. I boken ”Tills alla dör”, som handlar om konflikter mellan rivaliserande gäng, berättar journalisten Diamant Salihu hur rappare både direkt och indirekt tar ställning till och refererar till specifika brott som begåtts eller eventuellt kommer begås. Ibland uttalat, ibland med kodade budskap.

Det finns olika perspektiv kring hur allmänheten bör förhålla sig till detta.

I en intervju med Aftonbladet problematiserar rapartisten Alexander Ceesay gangsterrapen och följderna för en del artister:

– Du måste åtminstone framstå som kriminell och umgås i de kretsarna. Till sist blir du som de du umgås med. De kriminella kommer vilja äta av din framgångskaka, säger Alexander Ceesay till Aftonbladet.

René Lobos, som fick 2020 års Unga KRIS-pris för sin avhopparverksamhet, får i programmet Malou efter tio frågan om sin syn på gangsterrappens texter. Han berättar att han själv skrivit mycket raptexter och fortsätter skriva, bland annat poesi. >>>

– När jag förr skrev texter var det för att ventilera den ilska och hat jag hade. Men sedan visade det sig att "det här är inte jag." Innerst inne fanns det andra texter som man inte vågade visa, säger René Lobos till Malou von Sivers.

Gangsterrappen handlar alltså om mer än kriminalitet och missbruk, men oavsett så kanske det är som Diamant Salihu pekar på i sin bok: De vålds- och drogförhållande delarna är mer ett symptom på ett samhälle som lämnat socialt utsatta grupper i sticket, med till exempel nedläggningar av samhällsviktiga funktioner som poliskontor och skolor som uppnått undermåliga resultat.

Och oavsett hur mycket man kritiserar musiken, oavsett om man inte ger rapparna priser, så når den lyssnarna via strömningar och sociala medier. Diamant Salihu pekar på dessa rader i Yasins låt Pistol Whip:

"Jaffar Byn, han är tillbaka

Ni bad oss om den här gangster-skiten
Supply and demand, motherfucker"

Men åter till själva orden: Kan inte till exempel om ett ord som gola, allmänt känt via uttrycket "Golare har inga polare", i sig själva ge konnotationer till kriminella tankemönster om lojalitet till gäng och förakt mot samhällsinstitutioner?

Bengt Eringstad, 68 år, är uppvuxen i Uddevalla och Göteborg, har levt ett kringflackande liv i kriminalitet, missbruk och fängelsevistelser. Bengt

Foto: Jonas Malmström

Foto: Jonas Malmström

arbetar på HVB-hem och hjälper ungdomar som varit i hans sits. Sedan tjugo år tillbaka är han hederlig och drogfri och sedan tolv år har han varit verksam i KRIS. Bland annat som föreståndare för dåvarande KRIS Örebros skyddade mansboende, som grundare och verksamhetsansvarig för dåvarande KRIS Tranås, samt dåvarande ordförande och verksamhetsansvarig för KRIS Stockholm.

– Numera är det KRIS Södertälje jag brinner för, säger Bengt som suttit i styrelsen för den lokalföreningen.

Bengt och Ferre menar att vissa ord inte är bra att använda i en behandlingssituation:

– Det finns ju andra ord att använda. Ju mer jag tänker på förändring, desto mer kommer attityden och beteendet bli annorlunda. Provar jag att göra annorlunda, utan att tänka annorlunda, då går det åt helvete. Att "gola" gör du ute i "svängen." Här ska du göra som svenne gör, säger Bengt.

– Man får ju välja man säger. Men sen beror det på hur långt man kommit på resan. Har man varit drogfri i tre månader då kanske inte det är jätteenkelt att byta slang, säger Ferre.

Viss slang menar dock båda att man kan använda, åtminstone om behandlaren har egen erfarenhet av kriminalitet eller är uppvuxen i förorten.

– Om du jobbar med målgruppen är det inte så konstigt. Det handlar om att knyta an med människor, att man pratar samma språk. Människan är ju ett flockdjur, säger Ferre.

Detta kan jämföras med vad forskaren Eva-Malin Antoniusson kom fram till i en text i boken Narkotika – debatt, behandling och begrepp. Efter att ha intervjuat behandlare och klienter inom missbruksvården såg hon flera perspektiv. Vissa behandlare tyckte att man genom att undvika drogslangen bröt identiteten som missbrukare. Andra behandlare kunde använda viss slang för att bryta en social barriär.

Huruvida man skulle använda panna och macka, för att undvika associationerna till droger var en av frågorna som dök. En del ville inte att drogslangen skulle ha "monopol" på vissa uttryck.

– Jag tycker man ska ta tillbaka det. En panna är min själ en panna. Det är inte amfetamin och en macka är inte heller amfetamin. En macka är en smörgås, sa en intervjuperson.

Oavsett hur intervjupersonerna ställde sig till drogslangen var en gemensam ståndpunkt att det var viktigt att vara ärlig och stå för den man är. Om slangen inte ligger rätt i mun skulle man undvika att använda den. Och oavsett skäl respekterades de som valde att inte använda slang. ■

KRIS HEDRAR NARKOTIKANS OFFER VID LJUSMANIFESTATION PÅ SERGELS TORG

Text och foto: Sara Woldu

Varje år är KRIS och Unga KRIS tillsammans med andra nykterhetsorganisationer med och arrangerar Ljusmanifestationen på Sergels Torg, där vi hedrar narkotikans alla offer. Hela plattan lyste upp av alla ljusen i höstmörkret på kvällen den 1 november.

KRIS förbundsordförande Gernay (Gibbe) Woldu inledde ljusmanifestationen med ett känslomässigt tal rörande den enorma narkotikadödligheten och delar av hans egna historia då han en gång i tiden levde sitt liv just på plattan, slav under ett destruktivt heroinmissbruk.

I dag är det en helt annan man vi ser på Sergels torg som förmedlar ett hopp om ett tillfrisknande liv samtidigt som hans sjuåriga dotter sitter bredvid honom på scenen och tittar på sin pappa med beundrande blick. Förutom Gibbe så får vi även höra socialborgarrådet tala och Gatans kör uppträda med många fina låtar.

Krismedlemmar från både Stockholm, Södertälje och Unga KRIS vallfärdade till Sergels torg tillsammans med många andra människor

denna kväll för att hedra vänner och familjemedlemmar som dött i beroendesjukdomen.

En tyst minut hölls för alla änglar och mångas ögon var tårfyllda av sorg. Vi är många i KRIS som har en gammal och destruktiv relation till plattan och dess öppna och allmänt kända droghandel. Det betyder därför mycket för oss att vara en av medarrangörerna till detta årliga event. Det är ett sätt för oss att betala tillbaka till samhället.

Redan i augusti började förberedelserna av ljusmanifestationen. Det är allt från tillstånd, program, talare, ljud, ljus och mycket mer som behöver roddas med. Nykterhetsorganisationer som IOGT-NTO, Hela människan, Anhöriga mot droger är några arrangörer som tillsammans med KRIS och Unga KRIS sluter upp för att genomföra denna fina tradition.

Gråtande föräldrar, sörjande flickvänner och förtvivlade barn slöt upp på manifestationen för att tända ljus för sina anhöriga. Både för dem som inte längre finns kvar bland oss, men även för dem som fortfarande sitter

fast i klorna på den skoningslösa beroendesjukdomen. Sjukdomen som skördar 100-tals liv varje år. Sliter isär familjer, separerar barn från föräldrar och föräldrar från barn.

Varje år tvingas vi på KRIS tyvärr tända minst ett nytt ljus för en före detta medlem eller kollega som drogerna tagit. Det är vår verklighet. Baksidan med vårt arbete.

Vi hedrar dem genom att tända ljus för dem. Genom att ständigt föra budskapet om tillfrisknande vidare. Genom att visa att det finns ett annat sätt att leva. Genom att göra gott.

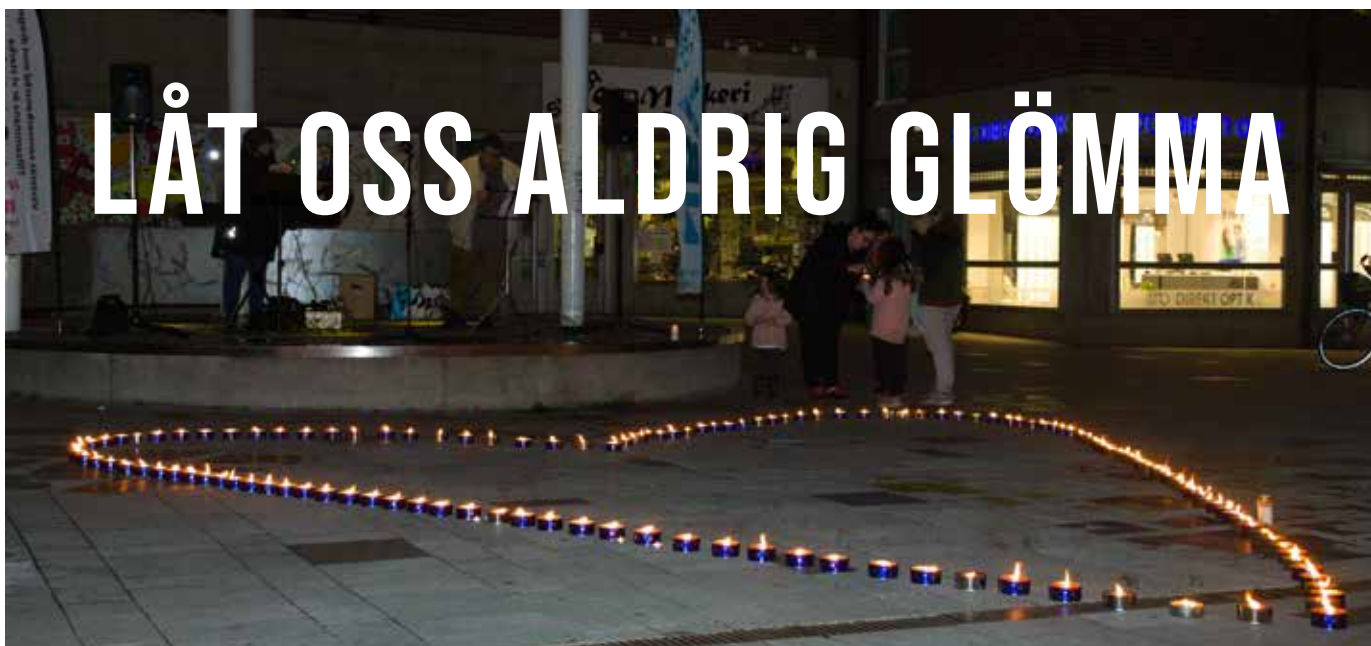
Vi hör Gibbe berätta om sin bästa vän Paco. Paco är också ett av ljusen. Killen som bara skulle gå till Burger King, men som aldrig mer kom tillbaka. Han som tog en heroinöverdos.

Jag trodde att mitt liv skulle sluta likadant som Pacos. Som en bock i statistiken, kvinna 30 år, heroinöverdos. Att jag skulle bli hittad på en smutsig toa av en polis från plattangruppen eller gatulangningsgruppen. Jag hade aldrig i min vildaste fantasi kunnat tro att mitt liv skulle bli så fantastiskt som det är i dag.

Att jag skulle få den fantastiska gåvan, att bli mamma. Att få utbilda mig och hjälpa människor som befinner sig precis där jag har befunnit mig. Att bli en del av en så fin gemenskap som den vi har på KRIS och även i självhjälpgrupperna. Att få dela livet och bilda familj med min stora kärlek som jag en gång i tiden mötte på plattan. I en helt annan tid... ett annat liv... så långt borta... men ändå så nära.

Vi glömmer aldrig våra systrar och bröder. Våra mödrar och fäder. Våra barn och våra älskade.

RIP alla änglar

Unga KRIS Västerås var med när flera av stadens invånare mindes dem som gått bort på grund av droger.

I samverkan med myndigheter och andra föreningar tände man ljus och deltog i en minnesgudstjänst.

Vägen ut mötte upp Riikka Heinola, sjuttonåriga Shiraz och Daniel för att fråga om deras förväntningar inför kvällens ljusmanifestation och minnesgudstjänst. Den gick under titeln "Låt oss aldrig glömma" och arrangerades av Västerås samverkansråd mot droger, där Unga KRIS ingår. Detta var det tredje året Unga KRIS deltog.

– Det har varit en fin gest, sa Shiraz som gick med förhoppningen att det skulle bli som föregående år, men med mer folk, när pandemins restriktioner för folksamlingar hävts.

Riikka, som är ordförande för föreningen, hoppades på många människor och en god gemenskap. Hon berättade att det brukar komma alltifrån barn till pensionärer och ungdomar, föräldrar, föreningar och fritidsgårdar.

– Det blir mycket kärlek, värme och omtanke. Det blir en fin sammanslutning av människor, sa Riikka.

Gudstjänsten hölls i Västerås domkyrka, där ljus tändes, musik

spelades och tal hölls av olika föreningar och Västerås stad. Unga KRIS brukar också tala, men i år hade man lämnat över till Mikaela Lindqvist, från föreningen Sann Krigare, som berättade om sin son som 22 år gammal gick bort i beroendesjukdomen. Det var mycket gripande där hon stod tillsammans med sin dotter Jennifer, samt med Riikka.

Mikaela och Jennifer är även medlemmar i Unga KRIS. De både föreningarna samverkar, bland annat genom att tillsammans samla in namn som de skrivit på ljus, vilka de satte ned vid en kyrkogård senare under kvällen.

Men innan dess gick man med facklor till Sigmatorget, där flera marschaller

Riikka Heinola

formade ett stort hjärta. Det blev en fin sammankomst som infriade förväntningarna. Mycket folk. Mycket värme.
Unga KRIS

Michael Lindgren

* 1984

† 2021

Michael Lindgren från KRIS och Unga KRIS Norrköping har gått bort. Glenn Larsson berättar om hans arbete för föreningen: "Han var en fin kille att jobba med. Han var driven för andra i beroendet, men mest för dem som satt inne. Han glänste i möten med de intagna, när vi var i skolor och i möten med socialen där vi mötte ungdomar som precis börjat sin kriminella bana där. Och på föreningen där vi tog emot killar och tjejer som kom på besök. Ja, han var en fin själ. Jag hoppas att han har frid."

Vila i frid, Michael!

Olle Eriksson

* 26 september 1979

† 5 oktober 2021

Olle Eriksson har hastigt gått bort i sjukdom. Olle var en god vän till KRIS, Unga KRIS och medlem av KRIS Södertälje. Olle hjälpte frihetsberövade människor både som journalist genom att vara redaktör för *Filen*, en tidning för och skriven av de frihetsberövade, samt genom olika projekt för ungdomar placerade på ungdomshem. De senare inkluderade projektet "Skriv för förändring", som hjälpte ungdomarna att uttrycka sig i skrift, och *Ung Inlåst*, som hjälpte ungdomarna att förstå sina rättigheter.

Det var genom detta arbete som han, tillsammans med Jonas Klinteberg, började samverka med Unga KRIS för att hjälpa ungdomarna. Ett arbete som belönades med Unga KRIS-priset 2018 och som mynnade ut i en handbok för frihetsberövade ungdomar: *Ung inlåst – med rättigheter och möjligheter*.

Det är med stor saknad vi tänker på allt Olle gjort för landets frihetsberövade och på vårt samarbete med honom under åren. Olle var en fantastisk eldsjäl och kärleksfull medmänniska som verkligen brann för att bekämpa orättvisor.

Vila i frid, Olle!

OBS! Tävlingen gäller endast för de som är placerade på någon av Sveriges anstalter, häkten eller SIS-institutioner.

Ditt svar behöver vi senast den: **15 januari 2022**.

Skicka svaret till:
KRIS Riksförbund
Gröndalsvägen 194
117 69 Stockholm

Facit för korsordet i Vågen Ut 3.2021

										SERVERAS TILL KÖKT FISK	D	MODERN AVBLINDARE KALL FÄRG	I	SLALOM- METROPOL I FÄKTLAND	VANLIG UT- FÖRNING AV MUSTAK
										V	I	T	S	Å	S
										MED SIDAN FÖRE	G	GÅNG- JÄRN ELLER KÖ	B	R	A
										S	I	D	L	E	D
										ETT RIKTIGT FYND	T	FRANSKA SÅNGERS- KAN EDITH	Å	Uffe's Norrbygd	E
										K	A	P	LÖN FÖR MÅKLAREN	ANLÄGGA I IMPER- FEKTUM	L
GÖRA JAVA TILL FFKAT	K	DET LILLA Huset INTE TATA	S	INTE ALLS GÖVILD	B	SMYCKE MED NÄL NUMMER	DÖMSTOLS- JÄK KAN AVSLÅS ELLER	GÖR KUDDE FLUFFIG	D	GRÄTT SÅ KALLAD	L	I	P	A	T
H	A	G	T	O	R	N	S	B	U	S	K	A	R	N	A
DE AR TAGSISA MED VITROSIA BLOMMS- ÅR MESIG	F	L	U	G	O	R	INDEAN- STAM I ANDERNA	I	N	K	A	F	O	L	K
H	E	S	A	N	C	SNATTAS FÄGEL- NÄSA	F	SPELAS DUNAN FENALEN	F	VINNA- RENS TED I MÅL	M	FÖRLÄT VAD SA DU	V	A	KONCENT- RERAT TILL ETT STALLE
ROSSLIG HAR FÖR- MÅGAN	K	A	N	STÅR FÖRE ÅRTAL	H	J	Ä	L	P	E	R	HÅN OCH SMALEK	S	P	E
PASS I SLALOM- BACKEN	O	LATINAMERIKANSK DÄNS OCH MUSIKSTIL	A	STÄLTLIGT VÄRDE- PAPPER	O	B	L	I	G	A	T	I	O	N	
Å	K	ALDR E NAMN PÅ APPELRAD	S	N	A	B	B	A	SCHACK- PÅS	E	MOBILMED DELANDE MEQ.BILD	SAMMAN- TRAFF- ANDE	FÖRSE- OSS MED NYHETER	T	T
INDISKT BILD- KONSUL	N	A	A	N	INTAS NOG VID BORD	B	SKA MAN HA I SPEL	S	T	R	Ö	M	M	A	R
D	I	P	L	O	M	A	T	O	T	M	Ö	T	A		
SKAM OCH VANARA	N	E	S	KAN SES PÅ LÖPSEDEL MED FETA SVARTA BOKSTÄVER	R	U	B	R	I	K	S	T	I	L	
MENDE ALTAN MED FÖNSTER	G	L	A	S	V	E	R	A	N	D	A	BOR I TÄLLAN	E	S	T

Korsord: © Ulf Fransson

VI STÖDER KRIS DROG- OCH BROTTSFÖREBYGGANDE ARBETE I SAMHÄLLET

 Advokat MAGNUS GABRIELSON AB MAGNUS GABRIELSON Advokat	 BOSTJÄRNAN	 BULA AB Butiks & lagerakuten	 CWS boco
 Ahréns	 BoxCo	 BULTA	 dab
 SVENEMA PHARMACEUTICAL EQUIPMENT SINCE 1998	 BREDÅNG CAMPING SVERIGE STOCKHOLM ÅÅÅÅ	 eLON	 dina Dina Försäkringar
 BORLÄNGE	 BUFAB	 CTJ CLINICAL TRIAL CONSULTANTS AB TRANSLATING COMPLEX AND TOXICITY	 EKSJÖHUS

VI STÖDER KRIS DROG- OCH BROTTSFÖREBYGGANDE ARBETE I SAMHÄLLET

ENERWEX

FASTATOR

STÖD VÅR VERKSAMHET! RING VÅR ANNONSAVDELNING 0587-17 00 00

Svenska kyrkan
SKARA STIFT

Sundström

Hem & Hyra

Änglahuset
Behandlingshem
Tfn: 0150-301 50 / 51 www.anglahus.se

SNICKARN
i Norrort AB

SVALÖVS
KOMMUN
PLATS FÖR LIV

TJÖRNS
kommun

ÖDINS
GOTLAND
GARVERI

Sparbanken
i Karlshamn

svensk transfer ab
Vi trycker allt du behöver!
www.svensktransfer.se +46 33 22 26 60

Torvalla Bil

Björkvall & Son AB

Stockholm w

Svenska kyrkan
TIDAHOLM

TT Clean
SOLUTION

Adaptus Rehab AB

Kristianstad

STJERNEBY
INVEST

tyresö kommun

Advokatfirman

Glimstedt

Kalmar

Stockholms Handelskammare

Svenska kyrkan
SÖDERHAMN OCH SANDARNE

umia

Aircenter AB

Täby

Strengbohm
Eneby AB

TBM Tomby
Byggmaskiner

Andreas Hansson

& Co AB

Enskede

SUNDAB
RONALD SUNDBERG AB

CEDERGRENSKA

INSTANT ZIP-UP
VI UTRUSTAR BYGGET
Stockholm 08-97 04 80 • Göteborg 031-23 07 20
www.zip-up.se

Anndersson
Elektriska i Mjölby AB
Mjölby

VI STÖDER KRIS DRUG- OCH BROTTSFÖREBYGGANDE ARBETE I SAMHÄLLET

Asplund & Eriksson Servicecenter AB Oviken	Carl Bennet AB Göteborg	Emanuelssons Tranport AB Motala	Fridströms Måleri AB Norrköping
B.A.T. Cofra AB Vallentuna	City Mäklaren Gävle AB Gävle	Energi & Inneklimat i Norrköping AB Norrköping	Friska Hus i Stockholm AB Skogås
Bilplåtcenter i Östersund AB Östersund	Creacon HK AB Halmstad	Englunds Kök & Tvätt i Nyköping AB Nyköping	Gingri Motor AB Fristad
Bollnäs Pastorat Bollnäs	Cykel & Skidservice i Umeå AB Umeå	Erberths Tårtbit i Västerås AB Västerås	Gnosjö Kommun Gnosjö
Bond Street Film Stockholm AB Stockholm	Dafo Vehicle Fire Protection AB Katrineholm	Esplanadia Food & Beveredge AB Stockholm	Grums Hyresbostäder AB Grums
Broddson AB Motala	E & F Ekonomikonsult HB Avesta	Exemant AB Täby	H2M Sverige AB Stockholm
Bruno Kempe Skogsentreprenad AB Trångsviken	Eliaexpress i Halmstad AB Halmstad	Fastpartner AB Stockholm	Hilldingssons Åkeri AB Laholm
Bröderna Bergström Gräv & Schakt i Gävle AB	Elit Fectum AB Vikingastad	Finspångs Församling Finspång	Holmbergs Advokatbyrå AB Stockholm

STÖD VÅR VERKSAMHET! RING VÅR ANNONSAVDELNING 0587-17 00 00

Håkan Perssons Åkeri AB Kvicksund	Klippans Kommun Klippan	Modernity Stockholm AB Stockholm	Optiker Almå AB Linköping
Iris Sverige AB Stockholm	Knowit Gävleborg AB Gävle	Mofab AB Umeå	Oskar Jonssons Elservice AB Östersund
Joakim Stålbrand Livs AB Hägersten	Kreativ Byggkonsult AB Johanneshov	MT Technology Partners Uppsala	Perstorps Kommun Fritidskontoret Perstorp
Julita Åkeri AB Julita	L O I Zachrissons Liva AB Väröbacka	Nelmo AB Mariestad	Plain Consulting AB Västerås
Kalix Kommun Kalix	Marcus Naessén Entreprenad AB Nyköping	Norrlands Trä Aktiebolag Härnösand	Plastskador & Montage i Waxholm AB Åkersberga
Kalvö Consulting AB Mariestad	Matthews Sweden AB Mölnadal	Nytida Strandhagen Behandlingshem AB Vimmerby	Poly Industries AB Jukkasjärvi
Katrineholms Camping AB Katrineholm	Max Den Fantastiska AB Uppsala	Nytt Hem i Örebro AB Örebro	Pool Kommunikationsbyrå AB Stockholm
Kiruna Kommun Kiruna	Miljötrans i Sverige AB Gustavsberg	Oppunda VVS Service AB Katrineholm	Portlifv AB Gävle

VI STÖDER KRIS DROG- OCH BROTTSFÖREBYGGANDE ARBETE I SAMHÄLLET

PQR Göteborg AB

Göteborg

Skobes Bil Nord AB

Nyköping

**Tattoo-Thomas Art
On Living Canvas AB**

Markaryd

**Urban Eriksson
Golv & Kakel**

Kalix

**Presto
Brandsäkerhet AB**

Umeå

Smartinfo Sweden AB

Bromma

**Team Autocar
i Österåker AB**

Åkersberga

Valutec AB

Skellefteå

Restaurang Viskan

Veddinge

Smartsmilling AB

Göteborg

**The Nordic Soda
Company AB**

Norrköping

Varamon Hill AB

Motala

Rexel Sverige AB

Älvsjö

**Sotning & Ventilation
i Karlstad AB**

Karlstad

Thomas Betong AB

Göteborg

Vårlunda AB

Tidan

Rit & Cad AB

Löttorp

**Staans Trafikskola
i Skellefteå AB**

Skellefteå

Umeå Maskinstation AB

Umeå

**Wåhlberg
Investment AB**

Tranås

**S B Mark och
Byggservice AB**

Söråker

**Stenstans
Trafikskola AB**

Sundsvall

Uppsala Stift

Uppsala

ABC Jourhem AB

Hägersten

**Se & Synas
i Eskilstuna AB**

Eskilstuna

Svecon Freight AB

Gävle

Simpleton & Sons AB

Stockholm

**Svensk Energi
& Kylanalys AB**

Älvsjö

- vaccination & hälsa -

VÅRA KRISFÖRENINGAR

BORÅS

Träningslägenheter och boendestöd

Högagårdsgatan 20
507 53 Borås
Telefon: 073-314 48 51
E-post: boras@kris.a.se

FALKENBERG

Kollektivt boende och stödboende

Storgatan 21
311 30 Falkenberg
Telefon: 076-213 90 70
070-766 01 99

Unga KRIS

Telefon: 070-677 04 80
E-post:
alexander.bengtsson@ungakris.se

GÄVLE

Kålhagsgatan 4B
Ingång Övre Åkaregatan
802 53 Gävle
Telefon: 026-65 29 18
E-post: gavle@kris.a.se

Unga KRIS

Telefon: 070-642 11 21
E-post: gavle026@gmail.com

GÖTEBORG

Gruppboende och boende med bostöd (träningslägenhet)

Varholmsgatan 2D
414 74 Göteborg
Telefon: 076-288 48 92
E-post: goteborg@kris.a.se

NORRKÖPING

Östra Promenaden 16
602 27 Norrköping
Telefon: 070-283 40 51
E-post: norrkoping@kris.a.se

STOCKHOLM

Drakenbergsgatan 16
117 41 Stockholm
Telefon: 08-327 100
E-post: stockholm@kris.a.se

STRÄNGNÄS

Unga KRIS
Nicandergatan 12
645 31 Strängnäs
Telefon: 073-722 46 79
E-post:
jan.ukkolin@ungakris.se

SUNDSVALL

Mansboende och kvinnoboende (stödboenden)

Västravägen 9
852 34 Sundsvall
Telefon: 060-15 12 11
E-post: sundsvall@kris.a.se

SÖDERTÄLJE

KRIS och Unga KRIS

Övre Torekällgatan 29
151 33 Södertälje
Telefon: 070-765 92 83
E-post: sodertalje@kris.a.se

UMEÅ

Slöjdgatan 8
903 25 Umeå
Telefon: 073-831 62 11
E-post: umea@kris.a.se

VÄRNAMO

Jönköpingsvägen 107A
331 34 Värnamo
Telefon: 070-286 14 02
E-post: varnamo@kris.a.se

VÄSTERÅS

Unga KRIS

Slottsgatan 6
722 11 Västerås
Telefon: 073-069 06 16
073-899 12 11
E-post: vasteras@ungakris.se

ATRIA

Good food – better mood.

Posttidning B

Returadress:
KRIS Riksförbund
Gröndalsvägen 194
117 69 Stockholm

VÅLDETS ANSIKTEN

PODCAST

FINNS DÄR ANDRA
PODDAR FINNS

www.valdetsansikten.se

Med stöd av

Socialstyrelsen